

- дів [Електронний ресурс] / І. Й. Кравченко // Electronic National University of Food Technologies Institutional Repository. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://enuftir.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21037/1/4.pdf>.
18. Парубок Н. В. Розвиток цукробурякового підкомплексу Черкаської області [Електронний ресурс] / Н. В. Парубок // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/16-2016/19.pdf>.
  19. Гапоненко Т. М. Аналіз сучасного стану ринку цукру в Україні та світі [Електронний ресурс] / Т. М. Гапоненко // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/62.pdf>.
  20. Данилишин М. С. Стан бурякоцукрової галузі України та шляхи її удосконалення / М. С. Данилишин. // Економіка та інноваційний розвиток національного господарства. – 2014. – № 55. – С. 53–57.
  21. Жарун О. В. Проблеми та перспективи цукробурякової галузі України [Електронний ресурс] / О. В. Жарун, С. Ю. Соколюк, С. П. Ткачук // Open Academic Journals Index. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://oaji.net/articles/2015/797-1426331780.pdf>.
  22. Костенко Т. О. Вплив інноваційної діяльності на продуктивність праці на підприємствах цукрової галузі / Т. О. Костенко. // Європейський вектор економічного розвитку. – 2014. – С. 102–112.
  23. Стасіневич С. А. Ринок цукру України: цінове регулювання [Електронний ресурс] / С. А. Стасіневич // Моніторинг біржового ринку. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://memjournal.agrex.gov.ua/rinok-tsukru-ukrayini-tsinove-regulyuvani/>.

УДК 336.1

Труфен А. О.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

ВИДАТКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

У статті охарактеризовано та проаналізовано поняття «видатки місцевих бюджетів», завдання підвищення ефективності бюджетної політики та виконання місцевих бюджетів за 2015 рік.

Ключові слова: видатки місцевих бюджетів, міжбюджетні трансферти, місцеві органи влади, органи місцевого самоврядування, виконання місцевих бюджетів за видатками.

Труфен А.О. РАСХОДЫ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ

В статье охарактеризовано и проанализировано понятия «расходы местных бюджетов», задача повышения эффективности бюджетной политики и исполнения местных бюджетов за 2015 год.

Ключевые слова: расходы местных бюджетов, межбюджетные трансферты, местные органы власти, органы местного самоуправления, исполнение местных бюджетов по расходам.

Trufen A.O. EXPENSES OF LOCAL BUDGETS

The article describes and analyzes the concept of local budgets, the problem of increasing the efficiency of budget policy and execution of local budgets for 2015.

Keywords: local budgets, intergovernmental transfers, local authorities, local authorities, execution of local budgets expenditures.

Постановка проблеми. Місцеві бюджети виступають не тільки основним фінансовим інститутом в фінансовій системі органів місцевого самоврядування, а й займають центральне місце в економічній системі кожної держави. Видатки місцевих бюджетів відображають ступінь децентралізації влади, адже характеризують обсяги задоволення потреб населення певного адміністративно-територіального утворення, пріоритети його соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні дослідженню проблем функціонування місцевих бюджетів присвячені праці Т. Боголіб, О. Василика, В. Дем'янишина, Т. Єфіменко, В. Зайчикової, О. Кириленко, В. Кравченка, М. Кульчицького, І. Луніної, К. Павлюк, Ю. Пасічника, С. Юрія та ін. Серед зарубіжних учених цими питаннями займалися Р. Бірд, Л. Ігоніна, С. Їлмаз, Д. Кінг, В. Лебедєв, Р. Масгрейв, Г. Поляк, В. Твердохлебов та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Мало дослідженою залишається проблема неадекватності фінансових ресурсів для забезпечення видатків місцевих бюджетів, необхідності підвищення ефективності та прозорості використання бюджетних коштів, оптимізації структури бюджет-

них видатків, у тому числі шляхом встановлення системи планування місцевих бюджетів, орієнтованої на досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку.

Мета статті. Охарактеризувати та проаналізувати видатки місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу. Підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів та забезпечення прозорості процесу їх формування й виконання є одним з пріоритетних завдань уряду України. У Програмі діяльності Кабінету Міністрів України «Український прорив: для людей, а не політиків» [9] визначено, що завданнями підвищення ефективності бюджетної політики є: перехід до бюджетування, орієнтованого на результат, розроблення та здійснення заходів, спрямованих на підвищення ефективності бюджетних інвестицій.

Забезпечення прозорості процесу формування та виконання місцевих бюджетів передбачається Концепцією реформування місцевих бюджетів [8] та включає:

- надання прозорої інформації про порядок складання бюджетів усіх рівнів, фінансовий стан органів місцевого самоврядування, підготовленої на основі єдиної методики збору, обробки та надання інформації;

- визначення порядку збору та узагальнення інформації, яка характеризує стан і якість управління коштами місцевих бюджетів;

- удосконалення інформаційно-статистичної бази соціально-економічних показників розвитку регіонів;

- запровадження публічного обговорення щорічних звітів про виконання місцевих бюджетів органами місцевого самоврядування;

- введення міжнародних стандартів фінансової і статистичної звітності для здійснення незалежної фінансової експертизи та зовнішнього аудиту на місцевому рівні.

Питання підвищення ефективності фінансової діяльності органів місцевого самоврядування шляхом запровадження механізму моніторингу та оцінки ефективності здійснення органами місцевого самоврядування делегованих державних повноважень, а також публічного обговорення щорічних звітів про виконання місцевих бюджетів органами місцевого самоврядування знайшли своє відображення у Плані заходів з реалізації Концепції реформування місцевих бюджетів, затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 27.08.2007 № 973 [7].

У Бюджетному кодексі не досить чітко визначається поняття видатків місцевих бюджетів. Так, відповідно до нього, «видатки місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі», а бюджетне призначення трактується як «повноваження, надане головному розпоряднику бюджетних коштів..., що має кількісні та часові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування» [3, с. 5]. Отже, у цьому нормативному документі видатки місцевих бюджетів узагалі розглядаються через призму функцій визначених установ і не сприймаються як окреме поняття. А детальний перелік видів видатків місцевих бюджетів у Бюджетному кодексі дається виключно за функціональною класифікацією.

О. Василік, К. Павлюк стверджують, що «видатки місцевих бюджетів безпосередньо пов'язані з інтересами широких верств населення й суттєво впливають на загальні соціальні процеси в державі й, насамперед, на рівень добробуту населення, освіченості, забезпеченості медичними послугами, а також послугами в галузі культури, спорту, соціальної захищеності на випадок непередбачуваних обставин» [4, с. 103].

Досить узагальнено поняття видатків місцевих бюджетів трактують А. Бабич, Л. Павлова. Під видатками місцевих бюджетів вони розуміють економічні відносини, що виникають у зв'язку з фінансуванням власних і делегованих повноважень місцевих органів влади [1, с.154].

Особливі погляди на видатки місцевих бюджетів мають С. Ковальчук, І. Форкун. На їх думку, «видатки місцевих бюджетів – це економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованих коштів, що перебувають у розпорядженні відповідних органів влади, та децентралізованих коштів, які є власністю місцевих органів влади» [5, с. 308].

Н. Шевчук вважає, що «видатки місцевих бюджетів – це економічні відносини, які виникають між суб'єктами господарювання з приводу розподілу та використання грошових фондів місцевого самоврядування за цільовим і територіальним призначенням з метою розвитку адміністративно-територіальної одиниці та задоволення суспільних потреб» [10, с. 203]. Це визначення досить вдале, оскільки органічно відтворює суть поняття видатків місцевих бюджетів, а

також їх роль у розвитку конкретного територіального утворення. Проте на перше місце автор виносить розподіл наявних бюджетних ресурсів, тобто визначає видатки як похідну від доходів.

Специфіка функціонування місцевих бюджетів найбільш повно відображається в складі та структурі їхніх видатків. Під структурою видатків місцевих бюджетів слід розуміти сукупність складових, які визначають перелік коштів згідно з бюджетною класифікацією, що спрямовуються на здійснення програм і заходів, передбачених відповідним бюджетом [10, с. 204].

Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2015 рік показав, що реалізація реформи міжбюджетних відносин, незважаючи на песимістичні настрої на стадії прийняття змін, дала позитивні результати.

Приріст надходжень до загального фонду проти 2014 року склав 29,6 млрд. грн., або 42,1 відсотка, тоді як за експертною оцінкою фахівців Міністерства фінансів він прогнозувався в сумі 22,4 млрд. гривень.

Як результат у 2015 році до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 99,8 млрд. грн., що складає 116,0 відсотка до річних призначень, затверджених місцевими радами.

Також зазнала змін структура видатків місцевих бюджетів. Зросла частка видатків на виконання самоврядних повноважень, що свідчить про підвищення видаткової автономності місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів на місцевому рівні.

Так, частка видатків на житлово-комунальне господарство збільшилась з 1,9 відсотка до 4,5 відсотка, або на 7,0 млрд. гривень. Зросла частка видатків на транспорт і дорожнє господарство з 1,4 відсотка у 2014 році до 2,3 відсотка у 2015 році, або на 2,9 млрд. гривень.

Разом з цим, забезпечено відповідність фінансового ресурсу реальним потребам місцевих бюджетів у здійсненні видатків на делеговані державою повноваження.

Ще одним позитивним аспектом реформи міжбюджетних відносин є збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів. Обсяг капітальних видатків за 2015 рік склав 32,2 млрд. грн. або 11,5 відсотка від обсягу видатків загального та спеціального фондів місцевих бюджетів. Це на 18,6 млрд. грн. або на 136,8 відсотка більше, ніж було у 2014 році.

У 2015 році із Державного бюджету України до місцевих бюджетів було фактично надано трансфертів на загальну суму 174,0 млрд. грн., що на 43,4 млрд. грн., або на 33,2 відсотка більше ніж у 2014 році, у тому числі трансфертів із загального фонду – 173,2 млрд. грн., що на 56,4 млрд. грн., або на 48,3 відсотка більше порівняно з 2014 роком.

Базова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам перерахована в сумі 5,3 млрд. гривень [6].

Незважаючи на значні обсяги міжбюджетних трансфертів, які отримують місцеві органи влади з державного бюджету, на даний час рівень фінансування видатків місцевих бюджетів є недостатнім для дієвого функціонування територіальних громад. Це обумовлено тим, що переважна більшість фінансових ресурсів місцевих бюджетів у сучасних умовах спрямовується на виконання делегованих повноважень органів місцевого самоврядування, що в певній мірі обмежує їх фінансову самостійність. За таких умов місцеві органи влади не мають у своєму розпорядженні фінансових важелів, необхідних для ефективного задоволення потреб населення відповідного регіону [2].

Висновки. Функціонування місцевих бюджетів за останні роки засвідчує низку проблем та суперечностей, пов'язаних в першу чергу з обмеженістю фінансових ресурсів, недостатньо чітким розподілом видаткових повноважень між різними рівнями бюджетної системи, неефективним використанням бюджетних коштів, низьким рівнем інвестиційної спроможності органів місцевого самоврядування. Одним із головних завдань по вдосконаленню фінансування видатків місцевих бюджетів в Україні є перерозподіл функцій між місцевими і державним бюджетом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабич А. Государственные и муниципальные финансы: учебник для вузов / А. Бабич, Л. Павлова. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 687 с.
2. Борнос В.Г., Острищенко Ю.В. Сучасні реалії планування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_20/VICTORIYA_G_BORNOS_IULIYA_V_OSTRISHCHENKOActual_Realities_of_Planning_and_Implementation_of_Local_Budgets_Expenditures.pdf.
3. Бюджетний кодекс України. – Офіц. док. – К.: Велес, 2008. – 72 с.
4. Василик О.Д. Державні фінанси України: підручник / О.Д. Василик, К. В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 608 с.
5. Ковальчук С.В. Фінанси: навчальний посібник / С.В. Ковальчук, І. Ф. Форкун. – Л.: Новий світ-2000, 2005. – 568 с.
6. Мінфін оприлюднив офіційний звіт щодо виконання Державного бюджету України за 2015 рік – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.auc.org.ua/news/minfin-oprilyudniv-ofitsiinii-zvit-shchodo-vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu-ukraini-za-2015-rik>.
7. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану заходів з реалізації Концепції реформування місцевих бюджетів» від 27.08.2007 №973 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=356424.
8. Про схвалення Концепції реформування місцевих бюджетів: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 308-р // Офіційний вісник України. – 2007. – № 38. – С. 12. – Ст. 1526.
9. Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Український прорив: для людей, а не політиків» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0001120-08>.
10. Шевчук Н. Ю. Структура видатків місцевих бюджетів України / Н. Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5. – С. 202–207.

УДК 351.82:332.12

Хомяк М.С.

*кандидат економічних наук, докторант,
Національний університет державної податкової служби України*

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

У статті розглянуто особливості та передумови формування стратегій розвитку регіонів. Дано аналіз чинних стратегій розвитку регіонів та виявлено певні особливості окремих із них. На основі результатів здійсненого дослідження зроблено висновки щодо чинників, які впливають на формування стратегій регіонального розвитку та на ефективність їх реалізації, а також напрями удосконалення.

Ключові слова: фінанси, стратегія, регіони, розвиток, фінансова політика регіону.

Хомяк М.С. ФОРМИРОВАНИЕ СТРАТЕГИЙ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

В статье рассмотрены особенности и предпосылки формирования стратегий развития регионов. Дан анализ действующих стратегий развития регионов и выявлены определенные особенности некоторых из них. На основе результатов проведенного исследования сделаны выводы относительно факторов, влияющих на формирование стратегий регионального развития и на эффективность их реализации, а также направления их усовершенствования.

Ключевые слова: финансы, стратегия, регионы, развитие, финансовая политика региона.

Khomjak M.S. FORMATION OF STRATEGIES FOR REGIONAL DEVELOPMENT

The article describes the features and conditions of formation of regional development strategies. The analysis of the existing regional development strategies and identified certain characteristics of some of them. Based on the results of the study conclusions regarding the factors that influence the formation of regional development strategies and the effectiveness of their implementation, as well as the directions of their improvement.

Keywords: finance, strategy, regions, development, fiscal policy in the region.

Постановка проблеми. За роки незалежності в Україні було здійснено низку реформ у всіх сферах, зокрема й у фінансовій, проте вони виявились недостатньо ефективними для досягнення економічного зростання, гідного європейських країн. Частково така ситуація зумовлена тим, що Україна ще недостатньо відійшла від тоталітарного стилю управління та в державі мало уваги приділялось розвитку регіонів. Беручи до уваги глобалізаційні процеси та доміанти впливу суспільного і фінансового середовища на економічне зростання, необхідно зосередити увагу на розвитку регіонів, що, у свою чергу, потребує налагодженого механізму

формування обґрунтованих стратегій розвитку регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на глобальний характер цієї проблеми, її вирішенню присвячено праці багатьох вітчизняних учених, зокрема: В. Геєця, Я. Жаліло, Н. Костіної, Л. Кузьменко, А. Мазаракі, М. Школи та ін. Проте, незважаючи на вагомий досвід дослідження даної проблеми, залишаються малодосліджені особливості формування стратегій регіонального розвитку, орієнтовані на входження України в структуру ЄС.

Мета статті полягає в аналізі діючих стратегій регіонального розвитку, а також факторів, що впли-